

VRIJE RUIMTE

DECENTRALISATIE IN DE RUIMTELIJKE ORDENING

De Kabinetten Rutte I en II hebben heel veel opgaven gedecentraliseerd. Zo ook het ruimtelijk domein. Met de VVD in het rechtse Kabinet Rutte I ging het om een aantal zaken: een haat-liefdeverhouding met de "normativiteit" van de discipline, het bevoogdende karakter van beleid en de behoefte om de regelzucht terug te dringen. In het Kabinet Rutte II werd dat uitgewerkt in een grootse stelselherziening, die het oerwoud aan wetten in het ruimtelijk domein moest terugdringen in een nieuw integraal wettelijk kader: de Omgevingswet. Dat leidt inmiddels ook tot een oerwoud van AMVB's waarop, naar ik veronderstel, bijna niemand het overzicht meer heeft. De vraag die zich opdringt is in hoeverre we vooruit zijn gegaan. Maar goed, belangrijker nog zijn de achterliggende doelen van de stelselwijziging. Men beoogt meer aan te sluiten bij de participatie samenleving, en wil ruimte geven aan burgers en middenveld om van daaruit de ruimtelijke toekomst te bepalen, terwijl men de afweging van belangen ook echt open wil gooien. Die revolutie moet eigenlijk nog beginnen. Tegelijkertijd zijn er kleine tekenen dat juist op Rijksniveau weer ruimtelijke ordening moet worden bedreven, omdat de Omgevingswet een Nationale Omgevingsvisie verplicht stelt.

In die nieuwe werkelijkheid moet de ruimtelijke ordening binnen het Rijk weer geheel opnieuw doordacht worden. Voor de laatste jaren was het adagium immers: "we gaan er niet meer over". Nu mag het Rijk ook nog eens intersectoraal te werk gaan. De noodzaak om het erover te hebben bleek heel groot tijdens een ronde die ik mocht houden langs alle provinciehuizen waarbij ik bij 18 gedeputeerden de vraag mocht voorleggen hoe zijn aan kijken tegen die nieuwe ambitie om een Nationale Omgevingsvisie op te stellen. Het antwoord was naast een aantal inhoudelijke zaken buitengewoon helder. Een nationale visie op onze ruimtelijke ontwikkeling is meer dan noodzakelijk om ons regionale handelen perspectief te bieden. Er is nu geen context meer.

Inhoudelijk gezien heb ik een aantal belangrijke waarnemingen gedaan. Er is een krachtige wens om na te denken over wat er ruimtelijk voor nodig is om een samenhangend land te blijven binnen een internationale context. Het gaat er niet om binnen Nederland ruimtelijke gelijkheid na te streven, maar het is belangrijk om de grootstedelijke kernen vanuit geheel Nederland goed bereikbaar te houden en er tegelijk voor te zorgen dat onze internationale verbindingen verbeteren. Datzelfde speelt ook op stadsgewestelijk niveau waar een tweedeling van de samenleving dreigt. Deze tweedeling kan met ruimtelijke verbindingen worden

bestreden.

Daarnaast zijn er een aantal zeer grote nieuwe ruimtelijke opgaven die we komende 20/30 jaar op sleeptouw krijgen. Het watervraagstuk is bekend, maar grotere uitdagingen bevinden zich in het domein van energie en ruimte. Ook spelen er grote vragen rondom verstedelijking en mobiliteit. Voor dat laatste moeten echt verschillende strategieën per regio worden uitgewerkt: één voor gebieden met een immense stedelijke groei, en één voor gebieden die te kampen hebben met bevolkingsvermindering, waar we op zoek moeten naar een nieuwe 'centraliteit' en daarbij passende mobiliteit. Kortom, heel veel werk aan de winkel.

De nieuwe uitdagingen betekenen dat de sturing anders moet, gegeven de decentralisatie. We moeten het uitwerken van het doelbereik op nationaal niveau tegelijk aanpakken met het uitwerken van regionale scenario's voor een aantal zaken. Dat is vergelijkbaar met de werkwijze die ook in het Deltaprogramma is gehanteerd. Stuurgroepen die de regionale opgave definiëren werden wekelijks geconfronteerd met nationale opgaven en strategieën in een intensief op kennisuitwisseling gebaseerd proces. In het Deltaprogramma zijn we op deze manier in vier jaar heel ver gekomen. Deze aanpak moet de

komende jaren voor een aantal andere onderwerpen ook gevolgd worden, zeker voor energie en ruimte. Daarbij kunnen middelen niet ontbreken. Niet alleen voor uitvoering, maar ook voor dit soort interactieve intergouvernementele processen en programma's. De schotten tussen verschillende bestuurlijke afdelingen moeten op alle niveaus worden neergehaald.

De decentralisatie heeft bij het Rijk de 'sectoraliteit' juist versterkt en zelfs gelegitimeerd. Binnen centralistische ministeries als Economische Zaken wordt de gewenste integrale benadering van de RO heel lastig. Het is nodig om in een open proces het 'onderzoekend ontwerp' te richten op meerdere functies. Dit geldt ook voor sectoren binnen gemeenten, waterschappen en provincies, waar politieke sturing één-op-één sectoraal is gericht. Kortom, er is veel werk aan de winkel om van de Omgevingswet een succes te maken.

JOOST SCHRIJNEN (JOOST@SCHRIJNENVANGASTEL.NL) IS STEDENBOUWKUNDIGE, VOORZITTER VAN HET O-TEAM (WWW.OTEAM.NL) EN VERKENNER TOEKOMST LUCHTHAVEN ROTTERDAM. BOVENDIEN WAS HIJ HOOGLEERAAR STEDEBOUWKUNDIG ONTWERPEN AAN DE TUDELFT.